27/12/2018

Το ουκρανικό και οι γεωπολιτικές συγκυρίες

/ Γνώμες

Γράφει στο Φως Φαναρίου ο
Μ. Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ
Καθηγητής του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
Άρχων Προστάτης των Γραμμάτων της Μ. τ. Χ. Ε.

Όπως και με άλλη ευκαιρία γράψαμε, όλες οι αγκυλώσεις και οι ενστάσεις στο ζήτημα της αυτοκεφαλίας της Εκκλησίας της Ουκρανίας εδράζονται στην πρακτικής της χρήσης δύο μέτρων και πολλών σταθμών. Εν προκειμένω, στην άποψη ότι τα εκκλησιαστικά πρέπει να συμμεταβάλλονται με τα πολιτικά πράγματα και οι κανόνες να ακολουθούνται και να εφαρμόζονται κατά περίπτωση, ανάλογα με τα εκάστοτε συμφέροντα. Και το πιο λυπηρό, είναι ότι την άποψη αυτή προσπάθησαν να στηρίξουν με αναδημοσιεύσεις και αναρτήσεις κάποιοι που θεωρούν ότι γνωρίζουν τα πάντα, κι ας μην ξέρουν να κλίνουν γραμματικά τα ουσιαστικά και τα επίθετα, στολίζοντας της κείμενά τους με πλήθος ορθογραφικών μαργαριταριών.

Σε κάθε περίπτωση η ιστορία κατ’ άνθρωπον και ο αδέκαστος κριτής Κύριός μας, που ίδρυσε την Εκκλησία με το τίμιο αίμα του, θα κρίνουν και θα εκφέρουν εν καιρώ την ετυμηγορία τους. Ωστόσο η εξέλιξη των γεγονότων δείχνει αφενός μεν πόσο σωστά από εκκλησιολογική και πνευματική άποψη λειτούργησε ο Οικουμενικός Θρόνος, και πόσο άλογα, σχεδόν υστερικά, αντέδρασαν όσοι θεώρησαν ότι θίγονταν από τις αποφάσεις του. Εκείνοι που μονομερώς κήρυξαν τους εαυτούς τους ως σχισματικούς, γιατί σε αυτό οδήγησε η διακοπή της κοινωνίας, και κατόπιν φωνασκούν προσπαθώντας να επανορθώσουν το μέγιστο λάθος που είδαν ότι έκαναν σπιλώνοντας άλλους.

Από κοντά και το ρωσικό κράτος, που μπορεί να μην αναμειγνύεται, όπως ευκαίρως ακαίρως διακηρύσσει, δεν μπόρεσε όμως να μην συκοφαντήσει το Οικουμενικό Πατριαρχείο και τον Σεπτό Προκαθήμενό του, για να λάβει βεβαίως μια ευγενική μεν, αλλά σαφώς ειρωνική απάντηση, που κανονικά πρέπει να έχει «τσακίσει κόκκαλα». Και είναι αυτή ακριβώς η ανάμειξη, που ξεσκεπάζει πλέον και στα μάτια του πλέον καλόπιστου την γεωπολιτική συγκυρία και την πολιτική σκοπιμότητα η οποία κρύβεται πίσω από την αντίδραση σε μια καθόλα κανονική, αναμενόμενη και πλήρως δικαιολογημένη εκκλησιαστική διευθέτηση ενός χρονίζοντος πνευματικού προβλήματος, που είχε φέρει σε δύσκολη θέση από άποψη εκκλησιαστική έναν ολόκληρο λαό, και είχε σφοδρές και δυσμενείς πνευματικές συνέπειες.

Αν δούμε όσους συμπαρατάχθηκαν με την ρωσική και ρωσίζουσα αντίδραση, θα διαπιστώσουμε ότι στις πλείστες των περιπτώσεων υπήρχε συγκεκριμένο υπόβαθρο που στήριξε την επιλογή τους αυτή. Άλλοι, για παράδειγμα, κάλυψαν πίσω από την αντίθεσή τους στην χορήγηση αυτοκεφαλίας την πάγια κριτική θέση τους απέναντι στις επιλογές του Οικουμενικού Θρόνου, δείχνοντας ότι ήταν η σύγκληση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Κρήτης που τους πείραξε, και βρήκαν ευκαιρία το ουκρανικό ζήτημα για να πάρουν εκδίκηση. Άλλοι πάλι έχουν ζευτεί στο άρμα της ρωσικής δήθεν συναλληλίας προς τον Ελληνισμό, σε μια ιδέα δηλαδή πλήρως αστήρικτη από ιστορική άποψη, η οποία διαχέεται ήδη από τα χρόνια της οθωμανικής κατάκτησης, έχοντας τις ρίζες της στην αυτοκρατορική ρωσική προπαγάνδα εντός της οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Αναφέρομαι στα ιδεολογήματα για το «ξανθόν γένος», που δήθεν θα βοηθούσε την Ρωμηοσύνη να απελευθερωθεί, ενώ στην πραγματικότητα όποτε ο ρωσικός παράγοντας υποκίνησε εξεγέρσεις των υποδούλων αυτό έγινε αποκλειστικά στο πλαίσιο της εξυπηρέτησης των ρωσικών συμφερόντων, καθώς οι κατά τα άλλα «αδελφοί» μας δεν δίστασαν να εγκαταλείψουν όποτε έκριναν συμφέρον τους επαναστατημένους στο έλεος της σουλτανικής εκδίκησης. Πρόκειται για το ρωσικό σκέλος του μεγαλοϊδεατισμού, το οποίο έσβησε αδόξως στην πρακτική της σημαντικής βοήθειας που οι Ρώσοι πρόσφεραν στον Κεμάλ για να σφαγιάσει τους ομοεθνείς μας στον μικρασιατικό χώρο. Κι αυτά πρέπει να τα έχουν σοβαρά υπόψη

τους όσοι υπό το κάλυμμα της ορθοδοξίας εισάγουν ευκαίρως ακαίρως ρωσικές αγιολατρίες και εθιμοταξίες στον ελληνορθόδοξο χώρο, είτε είναι κληρικοί, είτε ανήκουν στις τάξεις των λαϊκών.

Να μην ξεχνούμε ότι απέναντι στο επιχείρημα ότι όλοι είμαστε ορθόδοξοι, άρα αδελφοί, πέρα από εθνοφυλετισμούς και εθνικισμούς, η απάντηση είναι ότι πράγματι έτσι θα έπρεπε να είναι τα πράγματα, αλλά ότι στην πράξη δεν είναι, και γι' αυτό δεν φταίει ο Οικουμενικός Θρόνος, αλλά όσοι υπό το πρόσχημα της δήθεν τήρησης των κανόνων υποκρύπτουν έναν ιδιότυπο και επικίνδυνο «εκκλησιαστικό εθνικισμό». Το Οικουμενικό Πατριαρχείο έχει ακριβώς αυτήν την διακονία, της άσκησης κεντρικού συντονιστικού ρόλου στα ορθόδοξα πράγματα, ενώ το Πατριαρχείο της Μόσχας αποτελεί μια από τις πολλές ορθόδοξες τοπικές Εκκλησίες, με περιορισμένες αρμοδιότητες και δικαιοδοσίες.

Αυτήν την πραγματικότητα επιχείρησε να ανατρέψει με πολιτικά κριτήρια η ρωσική κρατική εξουσία, με όργανο και μέσο την Εκκλησία, αναπτύσσοντας και υποθάλποντας τις γνωστές – και ελαφρώς γραφικές πλέον – θεωρίες για την «Τρίτη Ρώμη», που ανήκουν σήμερα στην ιστορία των ιδεών. Αλλά και από ιστορική άποψη, δεν μπορεί να συγχέεται η εκκλησιαστική πραγματικότητα με την ιστορική διάσταση, δεδομένου ότι μπορεί ο εκχριστιανισμός των Ρως να συνδέεται με το Κίεβο, αυτό όμως δεν δικαιολογεί τον στρουθοκαμηλισμό απέναντι στην δημιουργία στους αιώνες που πέρασαν ουκρανικής εθνότητας και στην απαίτηση της συντριπτικής πλειοψηφίας του ουκρανικού λαού να αποκτήσει δική του Εκκλησία, αφού από πολιτική άποψη η εχθρότητα που δημιουργήθηκε ανάμεσα στους Ουκρανούς και στους Ρώσους, στο πεδίο των εθνικιστικών και των πολιτικών αντιπαλοτήτων, δεν τους επιτρέπει να συνυπάρχουν.

Είναι αυτό ακριβώς που έκαναν και οι Έλληνες, όταν μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους επέβαλαν ουσιαστικά την δημιουργία δικής τους Εκκλησίας, με το επιχείρημα της εθνικής και πολιτικής εχθρότητάς τους προς την οθωμανική αυτοκρατορία, όπου βρισκόταν η έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Κι αυτό δεν πρέπει να το ξεχνάμε, διότι μόνο αντικρίζοντας ιστορικά τα διατρέξαντα μπορούμε να ερμηνεύσουμε και να κατανοήσουμε τα παρόντα. Ούτε φυσικά ο Οικουμενικός Θρόνος εφαρμόζει κατά περίσταση κριτήρια: αν είχαν το δικαίωμα οι Έλληνες, οι Βούλγαροι, οι Ρουμάνοι, οι Σέρβοι, οι Πολωνοί, οι Αλβανοί κ.λπ. να έχουν δικές τους Εκκλησίες, το ίδιο δικαίωμα έχουν και οι Ουκρανοί, ασχέτως αν κάποιοι θεωρούν ότι θίγονται τα γεωπολιτικά τους συμφέροντα και εργαλειοποιούν τις τοπικές τους Εκκλησίες για να πετύχουν ό,τι επιθυμούν ή φαντασιώνονται.

Όλα αυτά αποτελούν τις βασικές συνισταμένες της παρούσας ουκρανικής καταστάσεως, οι οποίες επίτηδες περιπλέκονται από διαφόρους παράγοντες, για να δημιουργηθεί ένα σκοτεινό τοπίο, που θα επιδράσει αναλόγως στην κοινή γνώμη. Γι' αυτό άλλωστε και ρίχνεται ασεβώς – από τους δήθεν προασπιστές της

ευσέβειες με τους μεγάλους σταυρούς και τις γονυκλισίες – άφθονη συκοφαντική λάσπη εναντίον του Οικουμενικού Πατριαρχείου και του Σεπτού προκαθημένου του, για να καταδειχθεί σε άλλους η δήθεν ιδιοτέλεια που ωστόσο χαρακτηρίζει τους κατά περίπτωση κατηγόρους. Και δεν μπορούμε να μην παρατηρήσουμε ιστορικά ότι η Ρωσική Εκκλησία συνεχίζει να διαπράττει και στις μέρες μας το ίδιο σφάλμα που έκανε και στα χρόνια της τσαρικής Ρωσίας, και το οποίο πλήρωσε με τους διωγμούς και τους σφοδρούς κατατρεγμούς της από το κομουνιστικό καθεστώς που ακολούθησε, προσδενόμενη άνευ όρων στα άρμα της εκάστοτε πολιτικής κρατικής ηγεσίας, και υιοθετώντας τις επιδιώξεις της.

Το τελικό κατ’ εμέ συμπέρασμα, πέραν των όσων παραπάνω διατυπώθηκαν, είναι ότι οφείλουμε δοξολογία στον πανάγαθο Θεό, εκτός όλων των άλλων και επειδή στις παρούσες κρίσιμες μέρες μας χαρίζει ως Οικουμενικό Πατριάρχη μια μεγάλη εκκλησιαστική προσωπικότητα με μεγάλο ηθικό ανάστημα και πυγμή, τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο, ο οποίος μπορεί και οιακοστροφεί το σκάφος της Εκκλησίας με σοφία, σύνεση και αποτελεσματικότητα. Ας είναι λοιπόν το όνομά Του ευλογημένο και γι’ αυτό, και ας ευχηθούμε να μας τον χαρίζει «σώον, τίμιον, υγιά και μακροημερεύοντα» επί πολλά ακόμη έτη.